

Latweeschu Nwises.

Nr. 35.

Zettortdeenâ 26. August.

1854.

Druckerts pee J. G. Hoffmann un A. Johannsohn.

Karra-sinnas.

No Karra-weetahm Asiâ labbas sinnas atnahkuschas. 1) Kaukasus kalnôs, mahjo muhsu wezzee eenaidneeki, tee Tscherkesseri, Lesgeri un zittas niknas laupitaju tautas leelu leelôs kalnôs un meschôs, fur teem ar leelu Karra-spehtu ne warr aplam peekluht. Daudskahrt tee ne dohmajoht ahtri nonahl semmê us klaijumu un tad wisfu nodedsina un islaupa, zilwekus, seewas un behrunn aisdewedd kalnôs un tad Turkeem par wehrgeem isdohd. Tadeht ar teem karsch ne tad ihsti ne beidsahs. Schinnis Karra-laifôs tee no Turkeem un Calendereem passubbinati un Karra-eerohtschus dabbujuschi, wiannu Karra-waddohns Schamils atkal eedrohschinajees ar leelu Tscherkesseru pulku muhsu rohbeschôs eelaustees, zerridams, nu isdewigs laiks us laupischanu. Bet weetu weetahm muhsu wirneeki, palkawneeks Nikolai, majors Wrangels, Generals Orbeliani un zitti ar saweem saldateem un leeleem-gabbaleem tohs tâ sadauhsjuschi, ka mulluschu atpakkal un dauds noschauti. Nu muhsu saldati dauds weetas eegahjuschi kalnôs, un wiannu apzeetinatas weetas panehmuschu un nodedsinajuschu.

2) 17tâ Juhli d. muhsu Generals Barons Wrangels us Tschingilskas kalneem pee Bajazetas pilsehta, (stattes lantkahrtê) Turkus brangi uswinnejis leelâ lauschanahs. Keiseram Wrangels raksta tâ: 17tâ Juhli isgahjis ar 5 Batalljonehm kahjneeku, 12 leeleem-gabbaleem un 16 rohdehm Kasaku un jahrtneeku no Igdira zeema, bet tik neganti

leetus lijis un zelli tâ ismirkuschu, ka tik pufdeena us Tschingilskas-kalneem uskaphis. Tê bijuschu 13 tuhft. Turki stiprâ weeta us kalneem un schaurâ dsikâ eeleijâ. Wehleju saldateem stundas laiku atpustees, tad ar 4 batallj., 8 leeleem-gabbaleem un 8 rohdehm jahrtneeku — tee zitti wehl bij palikkuschu pakkalâ — dewohs Turkeem wirsâ, kas no abbahm pufsehm ar sawu leelu spehtu muhs gribbeja apsenzelt. Nu tik ar leel.-gabb., schauschanu un pehz ar bajonetti muhsu saldati tik firdigi teem wirsâ, ka pehz kahda laika Turki pa widdu dewahs atpakkal. Jahrtneeki nu teem dsinnahs pakkal. Turki abbôs gallôs no scheem atstahiti arri atpakkal, bet eemettahs starp teem leeleem klinkis kalneem. Tê tohs ar bajonitti isdsinne, zittus nokahwe, zittus sanehme dsihwus. — Tâ tad mehs ar 5 tuhft. tohs 13 tuhft. Turkus effam uswinnejuschi. 2 tuhft. tik isglahbuschees un ar sawu Generalu Selim-Pascha us Wan esaru aisdeweguschu. (Skattees lantkahrtê). 370 dsihwi fanemti, wairak ka 2 tuhft. noschauti un wiffi zelli, fur tee zitti behguschu un ischkiduschu, bij pilli ar eerohtscheem, drahnahm un Karra-leetahm. Effam panehmuschu 7 leel.-gabb., 20 Karrogus, 2 lehgerus un wiffu prowjanti un Karra-leetas. — No Kreeweem noschauti 1 wirsneeks, 56 saldati, fashauti 10 wirsneeki un 227 saldati, no lohdehm eedraggati 1 palkawneeks (Sakens) 4 wirsneeki un 35 saldati, no Milibtscheem 70.

18tâ Juhli d. nu nahkuschu no Bajazet pilsehta un no teem zeemeem wissapfahrt, laudis un padewuschees Kreeweem. 19tâ Generals Wrangels panehmis to pilsehtu ar 2

kreposteen un wissu to aprinki. Pilschta wehl bijuschi 3 leel.-gabb., farrogs, leelas maifes, pulwera un farra-leetu magahsibnes, 2 $\frac{1}{2}$ milljone patrohnes (gattawi lah dini ko eeleef plintès un leel.-gabb.), 1800 plintes, pulks sohbinu un mundeerianu, apteekes ko Sprantschi sataisijuschi, 3 tuhft. puhru tweeschu, 450 puhru miltu, 900 puhru rihses, 3 tuhft. puhru putraimu, 5 tuhft. puhru meeschu, 6 simts pobdu sweestu, wehl sahls, ahdas ic., arri wehl 420 saschanti Turki, kas no tahs kauschanahs bij isbehguschì un lihds tam pilschtam aiswilkusches.

3) Wehl leelata un ihsti teizama uswarreschana bijuse pee Kars pilschta (fattedes lantfahrte). Generals Bebutows 24tâ Jubli d. raksta Keiseram tâ:

23schâ Jubli Bebutows sinu dabjuis, ka Turki pee Kars taifotees nahkt. Piftu tuh dal muhsu lehgeri nozelt un atstahju pee tahm leetahm 10 leel.-gabb., 2 rohthes kasaku un 800 kahjneekus, bet ar 18 batallj. kahjneeku, 26 rohthem jahnteeku, 6 roht. kasaku un 56 leeleem-gabbaleem par nakti dewohs Turkeem prettim. Gaisminai austoht, 4 werstes no muhsu lehgera redsejam 60 tuhft. ofchus Turkus nahkam! Leelafais pulks apmettahs us Karajali kalna, leelâ 5 werstes garra rindè ar leelu pulku jahnteeku un leelu-gabbalu. Muhsu spehks bij ne treschâ dalkâ tik leels (tikfai 18 tuhft.) — tadeht ar gudribu bij jadarra.

Sawu leelaku spehku nolikku us Turku labbo pussu un wairak us widdu, teem zitteem saldateem pawehleju pakkatâ palikt, un redseht tâ Turki darrischocht; us kreiso Turku pussi nolikku pulzianu kasaku un jahnteeku. Puszel feschôs rihâ Turku leelu-gabbali sahze rihbeht breefmigi, bet muhsu jahnteekei tuh dal teem wirsù un isdewahs teem 8 leelus-gabb. panemt. Nu arri muhsu kahjneeki teem wirsù. Turki dshiti atpakkal wehl usmettahs zittâ kalnâ, un 28 tuhft. ar 20 leel.-gabb. itt neganti tè turrejahs, bet muhsu drohschee Kreewi tohs tomehr winneja. Nu pa kreisu roh-

ku nahze leels Turku spehks paligâ. Tad nu pawehleju teem nahkt, kas pakkatâ bij palikfuschì, 30 leel.-gabb. ar kahjneekeem un jahnteekeem. Tè bij breefmiga schauschana un kauschanahs, bet ir tè muhsu laudis beidscht winneja un 7 leelus-gabbalus panehme. Dhtrâ weetâ Turku leelgis jahnteeku spehks muhsu masu pulzianu tur eesahocht gan bij spatdijis, tâ kâ druszin bij ja-eet atpakkal, bet kad redseja, ka Turkeem zittâs weetâs sitti gabje, tad ir schee atkal sanehmahs un Turkus uswinneja. Turki behguschì 10 werstes atpakkal us sawu leelu apzeetinatù lehgeri, bet ir to ohtrâ rihâ atstahjuschi un aisbehguschì. — Muhsu treschâ dalkâ masaks pulziansch ar teem 60 tuhft. kaudamees us 5 werstes garru weetu tâ bij nokuffis, ka ne warreja Turkeem dshitees pakkal, bet bij ja-atpuhtahs. Arri bij darba deesgan aplohyt saschantus, aprakt miruschus un salassihit wissas farra-leetas, to Turki bij pamettuschì. Muhsu saldati nakti bij staigajuschì un no peezeem lihds 1 puschdeenâ kahwusches. Tad gan bij japateek bes spehka. Bet kad tahds pulziansch 60 tuhft. eenaidneekus salausis, tad gan naw brhnume, ka grubti gabjis. Kur leelu lihduumu taifa, tur arri to staidu papillam. Kur ar 140 leel.-gabb. schauj, tur arri kribt. No muhsu laudim krittuschì 4 leeli un 17 masaki wirsneeki un 568 saldati; saschanti 1 Generals, 9 leeli un 70 masaki wirsneeki un 1831 saldati, no lohdehm draggati 1 Generals, 9 leeli un 29 masaki wirsneeki un 445 saldati, no Milihitscheem 10 noschanti 61 eewainoti. — Turprettim no Turkeem noschanti wairak kâ 2 tuhft., dshwi sanemti 2 augsti, 84 zitti wirsneeki un 2 tuhft. saldati. Tohs saschantus panehmuschì lihds, tadeht nesinn, zif to irr. Meh's teem panehmuschì 15 leelus-gabbalus, 16 pulwera rattus, 26 farrogs un leelu pulku eerohtschu, bungu, mussihka-leetas ic. To Turku pawissam bijuschi 48 tuhft. kahjneeku, 16 tuhft. jahnteeku un 80 leelu-gabbali, un winnu Generalam wahrds Sarim-

Mustawa-Bascha. Mubsu wirsneeki un saldati lohti tohy teikti, ka par brihnum labbi turrejuschees.

No Dohnawas. Kolera fehriga taggad tur nikni darbojahs. No Gale:dercem kahdi 500, bet no Sprantschu karra-wihreem, jaw kahdi 3 tuhftoschi effoht ar to mirruschi un dauds flimmi. Wehl plinti naw isschahwuschi un jaw tik dauds pagallam!

Kolera fehriga taggad arri Calenderu semmè un Londonè, pa wissu Sprantschu semmi, ir Spanjeru semmè, Madridè, fur wehl dumyid. Itt nikni ta fehriga darbojahs Italia, Turines, Genuas un Rohmas pilsehtòs, fur laudis aplam un grehzigi bihdamees, pa dauds tuhfti. isbehg ahrà, dohmadami tà Deewa roh-kai isbehgt, no furras nahf fehrigas, dshiwiba un mirschana. Tahdi aplami laudis tur dshiwò, (lassi par to to grammatinu: Pant-kahrtès issstahstischanu, kas stahsta kahdi laudis tur irr).

Deewam schehl Salschu Kehniensch Wrid-riki's August ar maseem pastes ratteem braut-dams no kalna no pastneeka apgahstis tappis. Krittis stary sirgeem, sirgs eespehris Kehni-nam par galwu tà ka par puss stundu nominirri! Bij lohti lehnprahstigs Baldineeks, pasemmigs un lauschu mihlotajs, kas lohti tohy noschehlohtis no wisseem. Behrnu tam ne bij, tadeht wianna brahlis Jahnis nu par Salschu Kehninu.

Deewas lai irr flawehts, ka pee mums Zelgawà nu Kolera fehriga beidsahs un rettu kahds eesirgt. Pawissam Zelgawà irr eesirguschi ar Kolera 331, wesseli tappuschi 144 un mirruschi 166, tee zitti wehl tohy ahrsteti woi labbojahs.

§—3.

Leeliba nandu ne makfa,
jeb

**Ne leeles ar tawem no Deewa
dohceem spehkeem.**

Kahds fakkams wahrds flann: „Leeliba nandu ne makfa;“ bet — dauds reds ka gan

naudu un arri wesselibu makfa, un ka tas irr taisniba, to tewim tuhliht schis ihstems notikkums rahdihs: Pahris deenas preeesch wassarasfwehtkeem ee-eet kahdàs mahjàs Schihdelis, ar wistas panteem, ko tas par zittahm sehtahm staigadams sawirzis. — Wihrelis, kahds leelmannis, usleelahs, ka tas ta Schihda 30 wissu pautas, ko tas sawirzis, weens pats us reisu sa-ehdischoht. — Schihdelis, kam nu gan mas pee rohkas, taf drohschi ar wihreli grihb derreht, ka ne warreschoht wiss us reisu tohs sa-ehsi; un — wihrs gat-taws us derreschanu, un tee arri tà saderr: Ja wihrs schohs pautus apehd — tad Schihds tohs paspehle, ja ne — tad wihram ja-aismakfa tee ar angleem. Rà no-lihgts tà darrihts. — Wihrelis nu taisfahs us sawu gohda maltiti, un leet pautus wahrriht un zept, un widdukli allasch sabraukta, lai warretu wissus apeht un winninu tur-reht; bet — ahu! tiklai 10 pautus sa-ehdis — ne spehj wihrs wairs — un nu Schihds winnejis. Schis wihreli ismee-dams un sawu derretu nandu dabbujis, aiseet prohjam. Ohtrà deenà wihrs paleel flims ar galwu un widdukli, tà kà us guku jaleekahs — un pehz sahlt tam tà zauri eet un wehders sahpeht — ka wajadseja wissus wassaras fwehtkus gultà mohzitees, kad zitti basnizà gabje un weesibàs preezajahs; un kas bija nu pee to zits weenigs, ka wajadseja 8 deenas isslimmoht — tà pascha pahrgalwiba?! — Té redset ko pahrgalwiba ne darra! — Un zil wehl leelakas neglahb-jamas nelaimes zaur pahrgalwigu derreschanu ne zekahs!? — Zil reis ne tohy redsehts, ka frohgà dasch leelahs ohtru stipru wihru zihlftischana sweest, puss stohpu stiprosihwo us weenu wilzeenu isdsehrt, jeb 10 spranzmaises us reisu sa-ehsi — un — pehz — pahrzehlees, pahrdsehrees jeb pahrehdees kunkst, smilkst, splauda tà kaffe sehmalàs un sahpes schkanda ilgu laitu — un daschs wissu sawu mubschu newessels paleel — un zits

deemschehl arri us weetu dsihwibu islaisch.
Woi tahda derreschana un leelischanahs irr
pareise? — Woi tu, pahrgalwi, peekto
bauflit ta effi mahzijeess fayrast un turrecht?
Ne — brahl! — peektais bauflis mahza:
Ne nokauj zittu — (ne us reisu jeb pa-
masam zaur neapdohmigeem darbeem ohtram
dsihwibu pahsinadams) — neds arri patš
fowi!
C. F. S.

Cet gan tā!

Peeliktums pee tahs dseefminas „Tā cet.“
(Skattees Nr. 30).

1.

Cet gan tā — mihtais jauneklith
Ka tahdeem ahtreem daschu brihd
Tee pirfti brihnum sadeggahs, —
Un meitshas par schem nosmejahs.

2.

Cet gan tā — straujeem puiseneem
Un dascheem weegleem bruhgtaneem:
Kas tā tā swirbulš prezzeht fahf —
Tam meitas mas fo tizzeht mahf.

3.

Cet gan tā — kas naw mahzijeess
Sirdskahrumōs wehl waldbitees:
Ka tahdeem preeku deeninas
Par behdahm drihs teef pahriwehrstas.

4.

Cet gan — tē irr fo pasmeetees —
Ne — bruhgtans prezzoht aisdedses! —
Bet tehtwō gan prattihš leefmas dseft
Un dehlu drihs us zekku west.

5.

Cet gan tā — kas tif flaishtumu
Ween melle, un nej tikkumu:
Ka tahds tā mahths luttekliths —
No meitahm mas teef usflattihths.

6.

Cet gan tā — draugus fateekoht
Mehs dascham mehdsam muttes doht;
Bet kalabb Taw gan lehtbabbihf
Jaw eenaids tabehf firdi miht? —

7.

Kad seema man jaw tutwofees —
Par tam Taw mas fo behdatees;

Jo kas Taw gruhti mellejams,
Man katrā brihdī atrohdamō.

8.

Bet klausees, fo wehl fazzifchu,
Tit peenemm luhdsams mahzibu:
Wirms prezzeht — klajahs apzerreht,
Woi spehj arr seetwu usturreht? —

Dohrina Seemzeete.

Sluddinaschanas.

See Fr. Lukas Jelgawā warr dabuht:

Ditwreis 52 bihbeles stahsti, preefch stohlahm un mah-
jahm. Ar flaishtahm bildehm puschoti. Latwoefschu wallodā
pahrzelti no A. Leitān. Matša 40 fap.

Gahjeja zeksch us lainu, jeb tā tutsch kalpiasch par
turrigu wihru warr palitt? Matša 8 fap.

Grahmatneeku preeks, jeb astoni stahsti las pasflubbina
us Deewa zelleem staigahf. Matša 25 fap.

Kapeiku grabmatinas no Amburges.

Nr. 1. Ceprezzehts semneets. Aeram un sehjam. Dahr-
ga laita behdas. Diwi dseefmas, behneem usdseebahf. Kshdi
wezzehtwa wahrdi. Jekā rahditaš. 1851. Matša 8 fap.

Nr. 2. Nabbaga gahpachā Dahriele. Mahrtina Luttera
grahmata, fawam mihtam behlaam Anškam raktita. 1851.
Matša 8 fap.

Nr. 3. 4. Diwi desmit ditwas jaulas garrigas dseefmas, no
Luttera Ermanna zc. 1852. Matša 12 fap.

Kristigas basnizās stahstu grahmata, stohlahm un
mahjahm par fwehtu mahzibu apgahdata, ar bildehm pusch-
fota. Matša 50 fap.

Mahrtinisch, tas bandinerks, kas fawa fainneeta pa-
dohmu-flausidams, patš par fainneeta irr palizzis. Matša
30 fap.

Pukku-kurwihts. Zauts stahstis fo ihpafchi jaunneem
par derrigu mahzibu un labdu preefch-flimi Latwoefschu wal-
lodā pahrzehje A. Leitān. Matša 30 fap.

Spreddiku grahmata, us wiffahm fwehtahm deenam
pa wiffu gaddu, apgahdata no biveem mahzitaš. (Gef-
selberg — Reander). Matša 2 rubl. ar tohta-wahfu un
flambereem 2 rubl. 15 fap. fubr.

Ta Bistkes muishas waldbichana zaur scho darta
sinnamu, ka tas Bistkes Jaunas-muishas turgus tai 5ta
September wairs ne tapš turrehts.

Bistke, tai 12ta August 1854.

Ta muishas-waldbichana.

To tirgu Jaunamuischā, Salbes kirsphehlē,
turrehts scho gadd un ir turplitam arweenu par jaunneem
Mikkeem.

B r i h w d r u s s e h t.

No juhrmallas-gubernements augstas waldbichanas pusses: Oberlehrer C. Bläse, Zensur.

No. 261.

Pufchu draudfes behrni.

No fawas masas Latweefchu draudfes ittin masas bihbeles beedribinas schè kahdu sinnu tahtaki islaisdami ne gribbam ne kà paschi teiktees par to, ka taggad mums dauds wairak swehtu grahmatu rohtàs ne ka preeksch 19 gaddeem, fur fastaitija par wissu Pufchu un Puffeneekes nowaddu tit ween 7 bihbeles un 17 jaunas derribas, — kamehr pehrni gadda gallà bija 152 bihbeles un 94 jaunas derribas; bet gribbam Deewu flaweht, Deewam to gohdu doht, ka schehligi Tas dewis sawam swehtam wahrdam jo wairak zellu us muhsu mahjahm. Gribbam arri lai schis skaitlis mums stahwetu tà preeksch azzim, ka tas muhs stubbinatu Deewa wahrda arri gohdigi lassih un mekheht un no ta isnemtees weenu-mehr to wisswehtaku maisiti, kas mums spehku dohtu, arween jo taisnaki eeksch Jesu Kristu tizzeht un Winnam klausih, ne tai grehku-pasauli. Bihbeles beedriba pee mums sah-tusi preeksch 9 gaddeem, un toreis jaw bija eeksch abbeem nowaddeem 22 bihbeles, 59 jaunas derribas; tad nu redsams ka wissleelaku pussi pa scheem 9 gaddeem dabujam klah. Ittin leelas pateizibas jadohd pee ta zeen. kunga kas nu jaw septita gadda Pufchu nowaddu walda, jo pa dascheem gaddeem jaw wiasch ifgaddu desmits bihbeles dahwinajis lihds schim, lai ar tahm apdahwina eeswehtischanas deend pahstaru behrnus no Pufchu nowadda, kas wisslabbaki mahzijuschees Deewa wahrda. Zaur tam, un tadeht, ka mahzitajis, kad seema pahtaros brauz, teem behrneem kas to kalnaspreddiki skaidri ismahzijuschees no galwas mahf skaitih, — jaunas derribas dohd, ja tee ka sinn ne nahf tai pawaffara pee eeswehtischanas un tad warr zerreht wesselu bibbeli dabubht, — gan labbaka dshschana un usstuf-

binaschana behrneem fo mahzitees, kas eesah-kumà to darrija gan jo wairak grahmatu deht, bet taggad wairak tapehz ka paschi sewim to par gohdu un par labbumu turr, un arri ne gribb zitteem pakkal palikt. — Preeksch 19 gaddeem behrni, kas nahze pee mahzibas us eeswehtischannu, wairak ne sinnaja, ka tit ween tohs kaitismus gabbalus kas WC-grahmatà. Tad nu Puttera jo pilnigu kaitismu peenehme klah, ka tas driffehts Selgawà 1797tà gadda, un bija jamahzahs wissi gabbali kas tur eekschà, — kurrà darbà galwinas daschas gan gruhti lausijahs lihds kamehr mas dauds no teem eedabbuja un eenehme, un dascha ne spehje un ne spehje wissu walduht un glabbaht eeksch sewim. Zitti ne ween ar scho darbu tappe gattawi, bet sahze arri mahzitees tohs swehtus Deewa wahrdu kas jaunekleem ja-eewahzahs — ka tahs stahw wezza dseesmu grahmatà, — un gaddijahs arween jo wairak tahdu behrnu, kas wissus warreja itt skaidri no galwas skaitih. Tad schee nu dewahs us to kalna-spreddiki. Gesahkumà wissà draudse pa gaddu kahdi diwi, trihs woi tshetri tahdi bija klah, kas wissas trihs nodallas Matteusa Ewangeliunà, peehtu, festu un septitu, no galwas ismahzijahs, — tad wairak, tà ka pehrni seema mahzitajam preekscha bija, behrni kas pirmureissi nahze ar to kalna-spreddiki un stary scheem kahdi kas wehl zittas nodallas bij peemahzijuschees klah. Kam galwa weegli fo paturr, tas mahzahs arri kahdu no teem swehtdeenas Ewangeliuneeem un no Lekzioneem, woi kahdas swehtas dseemas. Iir bijuschi arri tahdi kas pee wisseem zitteem minneteem gabbaleem klah arri tohs stahstus no muhsu schehliga Kunga un Pestitaja zeeschanahm, ka swehts Matteus tohs uskriftijis no 25ta nodalla lihds Ewangeliunma gallam itt smuffi no galwas isskaitija.

Kurfemmes gabbalös fur labbaka pahrtifschana, fur labba gudriba jo ilgi iskaisita zaur labbahm fohlahm un behrni dauds wairaf mahzahs un proht, — pasmeesees kahdi par to masumu fo mehß warram usrahdiht; bet naw jabrihnojahs, jo ar to fohlu pee mums ne fa ne eet labbi us preefschu. Ko tee behrni sinn, to winni mahzahs mahjäs. Sawus behrnus us fohlu subtiht ne tiht ne fainneekeem ne tehweem, un fohla gan irr bet fohlas-behrnu pahrliekam masums, un arri schee pa ihfu laizinu ween fohlä stahw. Mahzitajs lihds schim welti pubhejees fohlä wairaf behrnu eedabbuht eekschä.

H. R — U.

Kahdi wahrdi pahr to taggadeju Turku karru.

(Nemti is Bruhschu basnijas-awisehm).

(Skattees Nr. 33).

(Beigums.)

Kad nu Turku Sultans tik pastawigi leedsahs Kreewu Keisera taisnu prassischanu peepildiht, tad tas sawu karraspehlu Moldawas un Wallakajas semmäs, kas appalsch Turku wirswaldischanas stahw, eewedde, gribbedams Sultanu ar to peespeest, lai peepida, kas tam pehz teefas un taisnibas ja-peepida. — Tad nu Bruhschu, Gistreikeru, Calenderu un Sprantschu waldineeki, kas eefahkumä laikam gan wehlejahs, fa paliktu meers, likke saweem weetneekeem kohpä sa-eet Bihnes pilsehtä un to srihdinu ischfirt. Tee nu ilgi deesgan farunnajuschees un druszim ween zittadi pahrtaisnjuschi to prassischanu, fo Kreewu augstis Keisers gribbeja, spreede, fa Sultanam tas ja-peepidoht. Kad nu tee tschetri waldineeki Sultanu no teefas buhtu peespeeduschi, pehz winnu spreeduma darriht, tad gan tuhlin buhtu meers bijis, bet kas to dewe! Turku Sultans dabbus no Sprantschu semmes labbu teefu karrakuggu sew par sargeem un atkal no teem eebehguscheeem dumpineekeem weenadi

stubbinahts, jo leelaks eenaidneeks palikke tä, fä us meeru wairs ne dohmaht ne dohmaja un us Calenderu un Sprantschu waldineeku padohmu Kreewu semmi usaizinjaja karrä.

Tä tad nu irr breefmigs karschs gattaws, jo schahs diwi semmes irr sabeedrojuschahs kristiga waldineeka warru salausiht un kristitu lauschu niknakajam eenaidneekam palihdseht kristitus laudis uswarreht. Kristiti zelaks prett kristiteem, aistahwedami to tantu, kas ta niknaka eenaidneeze Kristus mahzibahm, furru tizziba aisleeds kristitus zilwekus par zilwekeem turreht, kas tohs sanz par sunneem un arri tik pat mas kristitu zilweku rehking fä sunni. — Tu, mihlais lassitajs, prassi, woi tas arr' warroht buht teefa? Woi kristiti tä tik neganti warrohta ismirst ta Apustula wahrbus, kas salka: „Lai mehß to labbu pastahdajam pee wisseem, bet wiswairaf pee teem tizbas draungeem.“ (Gal. 6, 10).

Sinnams, kad scheem kristiteem buhtu kristigs prahts arri, tad tä ne darritu wis! Bagahjuschäs gaddäs deesgan dabbus jam redseht, fä turrejahs tee, kas tik kristiti sanzahs un atkal tee, kas ihsti kristiti irr. Un fä jell gan kristigs zilweks, kas sinn un atsiht, kahdu grubtibu un mohkas winna deht zetis Pestitajs, fä jel tas warretu eet tam puss mehnesim (Turkeem) paligä prett to swehtu krusu zeltees. Bet woi to Sprantschu naw kristiti laudis? Sprantschu waldineeki jaw no senn laikeem Turku draugi bijuschi, kahds brihnumä tad, kad tas taggadejs winneem paligä mettahs. Un Calenderi? Nu, tee arr' tik tahdi kas sawas andeles dehi jau tannis gaddäs 1848 un 1849 to dumpja nemeeru Ungaru un Italias semmäs labpraht redseja. Teem labpraht patihk fa winneem par labbu zittäs semmäs lauschu labklahschana pohstä eet! winni wehlejahs ar karrakrohsni atkal no sawas semmes dabbuht ahträ tohs dumpineekus, fo no zittahm semmehm pee sewis usnehmuschi un furru nedabus jau pee sewis deesgan mannijuschi. Un wehl: Kreewu semme irr ta weeniga

walstis, kam spehks un drohschiba Calenderu leelai sawallibai un pahrgalwibai, ar ko ta dsennahs wisseem pahri zeltes, pretti stahweht. Woi tad nu brihnums, ka schee kà ween spehdami un kà tik peetikdami, tihko Kreewu-semmes warru nihzinah?

Un ko tad tee swabbadneeki (ta tee dumpineeki nosauzahs) ihsti gribb? Tee irr pawissam bes tizzibas, jo krisitti zilweki Turki un pagani pee winneem weenalsa. At ko winni irr gribbejuschi 1848 gaddà, pehz ta tihko arween!

Zaur winneem tas dumpis irr zehlees un ihpasi prett Kreewu semmi, us ko winneem leela dusma tapehz, ka tur ne mas ne dabbu ar sawu launu dumpju sehllu tikt eefschà? Jo ka winni tai 1848 gaddà us Kreewu-semmi leelijahs un sohbus greese, tapatt darrera taggad; bet lai tas jo labbaki warretu isdohtees, tad schee dumpineeki kà leekuli sakahs, ka winni scheligà prahtà tikween gribboht tohs nabbaga Turkus glahbt no Kreewu naggeem un ar schahdu eemeslu winni apmahna dauds zittus, ka tee ar winneem weenu walgu weht, jebchu zittà reisè ne pa pirksta gallu ar teem ne gribbeja eelaiskees un jo leelaku eenaidu us teem turreja, ne kà taggad us Kreewu-semmi.

Bet kahdu wainu tad Kreewusemme padarrijuse? Tee dumpineeki fakka: Kreewu augstais Keisers gribboht Turku waldischanu pawissam isnihzinah un sawu walsti un waru ar to wairoht, zaur ko tad wianam buhu weegla leeta arri wissu Wahzsemmi apspeest.

Bet ko tad augstais Kreewu Keisers pats us to fakka? Winsch swehtà sohlischanà to zeeti irr apgalwojis, ka winsch ne buht un ne ko zittu ne gribboht, ka tikween tohs kristigus laudis, sawus tizzibas-beedrus glahbt no Turku negantas un breesmigas spaidischanas un mohzischanas. Un ka winsch taifnibu runna un sawu wahrdu proht turreht, to redsejam 1829tà gaddà, kad wissas toreis no Turkeem eefarrotas semmes labbà prahtà atdewe

atpakkal 1834 gaddà teem peejus millionus rubsu parradu atlaide un wehlat to Turku Sultanu no winna pascha dumpineekeem paglahbe.

Bet kà jau no pasauls eefahkuma tà arri taggad, tas mellu-tehws pasauls behrneem azzis un prahtu apstulbo, ka schee mellus turr par pateesibu un pateesibu par melleem un tà paschi us sawu pohstu steidsahs; tomehr ta uswarreschana peederr tam, kas wissus eenaidneekus war nolikt par pameslu sawahm kahjahm. Wansch padarra, ka tee pasauls gudrineeki paschi sawà wiltibà sawaldsinajahs un kriht paschi zaur saweem erohtscheem. Tadeht mums naw wiss ko brihnotees, ka tee, kas bes dumpja nemas ne mahf un nespehj dshwoht, kas weenadi daudfina, ka winni brihwibu un taifnibu aistahwoht, — ka tee negantus mellus sawàs Awises daudfina par teem nabbageem Greekereem kas Turku semmes deenas widdus puffè taggad atkal zehluschees kahjäs, gribbedami weenreis nofrattihht to smaggu Turku juhgu, kas jau 400 gaddus tohs speedis. Nu tee besdeewigi Turku aistahwetaji daudfina, ka Turki effoht wissai mihligi un saderrigi laudis, kas tizzibas deht ne weenam launu ne darroht un Greekeri paschi ween effoht wainigi, ka wajjagohht wianus tà plehst un dihraht. Bet deesgan jau effam redsejuschi un dsirdejuschi, kahda satizziba Turkeem ar kristiteem zilwekeem irr. Pat isgahjuschà gaddà 7tà Dezember deenà Konstantinopole kahds Turku zilweks tikke ar nahwi noteesahs tadeht, ka bija sazzijis: Muameds ne effoht wis bijis pra-weets, bet Kristus. Klauset, kahdu fluddinashchanu Greekeri islaiduschi us karru taifsdamees prett Turkeem: „Greekeru tauta! Jan ischetrifimis gaddus tas smaggais dselsu juhgs ko Turki uskrahwuschi, muhsu tautu speedis un tik zaur scheliga Deewa gahdashanu ween tas notizzis, ka ne effam pagallam isdeldeti. Muhsu behrnini bes wissas schelastibas tikke is mahtes rohkahm israuti un to plehsonu negantibahm un iwaras-darbeem no-

dohti. Muhsu seewas tikke preeksch muhsu
azzim ar warru apsmetas muhsu wihri un
jaunekli eeksch wehrgu lehdehm nomohziti,
muhsu swehta tizziba apmehdita, muhsu mah-
zitaji schauhti, noschnaugti un t. j. pr.⁴

Rà tad nu mums fristiteem schinni leetâ
jadohma un jadarra? Mums ar wissu spehku
ja-aisstahw tee Greekeri, un kad arr' zittu pa-
lihdsibu ne warram teem doht, tad lai kar-
stâ luhgschanâ pah'r winneem Deewu luhdsam,
ka Deews winneem peeschkirtu pilnigu us-
warreschanu.

Ko jel nu schinni leetâ darriths Bruhschu
un Gistreikeru semmes, woi arr' ees Turkeem
palihgâ tohs nabbagus nowahrdsinatus Gree-
kerus speest un Kreewu-semmei pretti zelsees
karrâ? Nè! Nemas ne! to schee augsti waldbi-
neeki ne darriths, jeb'schu tee dumpineeki to
karsti ween wehlahs. Schee abbi waldbineeki ap-
nehmuscnees meera palikt, kamehr winnus pa-
schus meera lisk. So dumpineeki arr' ihsti
ne luhko ween pehz Turku semmes, winni to
nemeera ugguni kurr wissur.

Mihltais lassitajs, luhds Deewu lihds ar
mums, luhds bes mitteschanas un pazell sa-
was azzis us to Kungu, kas nah' ar sawu
teesu, jo wissa Ciropas semme gribb zeltees
kahnâs: Weenâ puffè tè redsam atahriba pehz
pasaules mantahm, pehz warras un gohda,
kas beedrojuscnees ar teem netizigeem kohpâ,
un ohtrâ puffè teem pretti swehtais krusis.
Bet mehs, sinnedami kadeht tas wiss' tà no-
teek, lai skanni un preezigi isfauzam lihds
tohs wahrdus, ar ko augltais Kreewu Keise-
ris pabeids' sawu sluddinaschanu, ko schi kar-
ra deht us saweem pawalstineekeem islaidis,
un kas tà skann:

„Lai tas Wissu-augstakais mums palihds!
Schahdâ zerribâ, preeksch saweem nospaidi-
teem brahleem, kas peeder' pee kristigas tiz-

zibas, eerohtschus rohkâ nemdami, mehs wif-
sa Kreewu-semme itt kâ ar weenu sirdi is-
fauzam:

„Das Kungs' irr muhsu pestischana, preeksch
ka bij mums bihtees! Lai Deews zekahs, ka
winna eenaidneeki tohp iskaisiti!

A. P.

Skohlmeistereem.

Mahrtinsch Lutters rakstijis kahdâ grab-
matâ: „Kad warretu no mahzitaju-ammata
un no zittahm leetahm atstah't, woi kad man
buhtu ja-atstah't, tad ne kahdu zittu ammatu
mihlakti ne gribbetu, ka skohlmeistera ammatu.
So sinnu ka schis darbs, — pehz mahzitaju-
ammata, — wissuderrigais un wissuleelakais
un wissulabbakais, — un pat wehl ne sinnu
kuesch no abbeem tas labbakais. So grubbi
irr wezzus sunnus waldbiht un wezzus blehd-
neelus par deewabihjigeem zilwekeem darriths
us ko tatschu mahzitaju-ammats darbojahs,
un tam dauds' welti jadarbojahs; bet tohs
jaunus kohzinus warr labbaki lohziht un aud-
sinaht, jeb'schu gan daschi arri saluhst.“

H. K — A.

Sluddinaschana.

Zaur scho es wisseem un itt ihpafchi tahm zeem
gahm teefahm sinnamu daru, ka es sawu kohrteli
kohpmanna Hausmanna namma Kattoku-eelâ esm
pahzehlis us grateera Pfakona nammu, Pastes-
u Katrihnes-eelâ us stuhra, luhgdams, to man lihds schi
schaklotu ustizibu ir turpliktam ne atraut, un apsoht
damees, wissus man usdohtus darbus lehti un labb
isdarriht.

Zelgawâ, tai 18ta Juhli 1854.

August Weidemann,
grahmatu-fehseju meisters.

W r i h w d r i k k e h t,

No kuhrmass-gubernements' augstas waldbichanas puffes: Oberlehrer G. Bliese, Zensur,
No. 262.